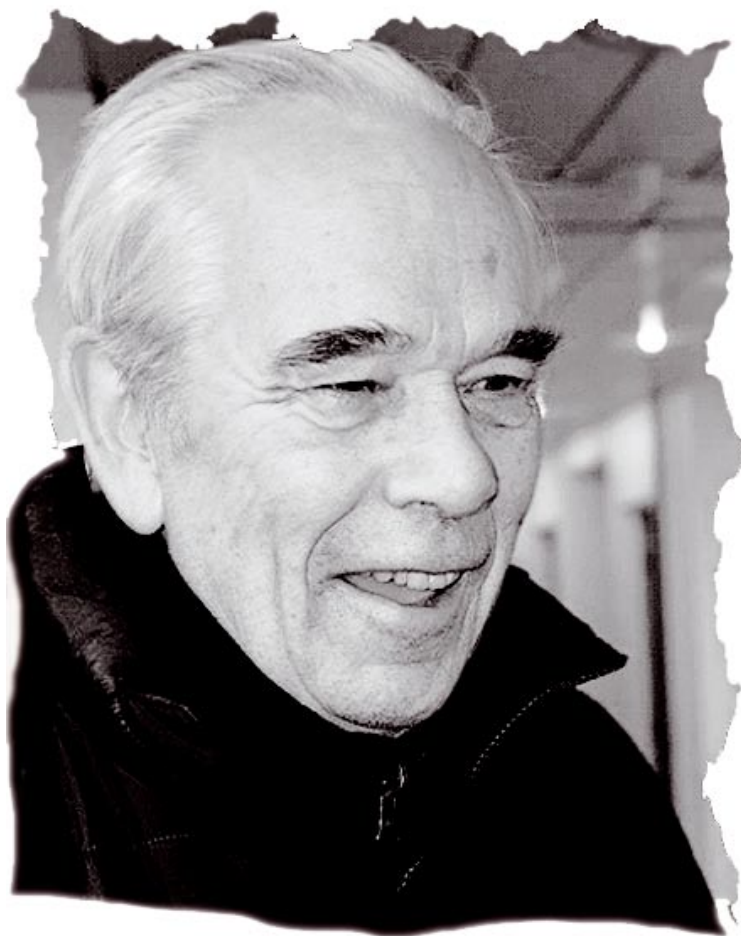

SLÆDESPOR ET

Nr. 37

April 2014

11. årgang

Knud Rasmussen Selskabet

Indholdsfortegnelse

Sovjeteskimo	22
Nekrolog Finn Lynge.....	29
Folkene på den anden side.....	32
”Åndefiskning” - qilaneq her som der	35
Kilaasi`s Polar Fortællinger	38

Erasmiana

Det var Knud Rasmussens plan, at slæderejse gennem Sibirien hele vejen tilbage til Danmark på 5. Thule Ekspedition. De russiske myndigheder gav ikke lov til det. Derfor følte Knud Rasmussen, at han skyldte Etnografisk Samling nogle samlinger fra Sibirien. En tysk-russisk mand, Eugen Alexander, havde gennem de første årtier af 1900-tallet betalt forskellige russiske etnografer for at indsamle sibiriske genstande til sin egen samling. Da Alexander døde, stod hans enke Frau Friederike Alexander og manglede penge. Hun solgte ud af sin mands samlinger, og Knud Rasmussen købte 3 delsamlinger af hende. Der var ting fra (1) Giljaker (191 ting), (2) Jakuter (405 ting) og (3) Samojeder (288 ting). Blandt disse 3 delsamlinger var der et par shamandragter. I 1927 gav Knud Rasmussen disse 3 delsamlinger til Etnografisk Samling, som en del af de samlinger 5. Thule Ekspedition havde hjembragt.

Rolf Gilberg

De i artiklerne fremsatte synspunkter er forfatterens egne og dækker ikke nødvendigvis Knud Rasmussen Selskabets synspunkter.

Eftertryk af artikler kun med forfatterens tilladelse
Layout og tryk: Hans Christian Heickendorff

Oplag: 300 eks.

ISSN 1603-9246

Sovjeteskimo

Af Peter Freuchen

Indledning ved Peter Jessen

I 1937 blev Peter Freuchen inviteret til at foretage en rejse i Sovjetunionen. Hans to romaner "Storfanger" og "Rømningsmand" var udkommet i russisk oversættelse, men landet havde ikke valuta til at betale honorarer. I stedet blev Freuchen tilbudt en rejse arrangeret af GlavSevMorPut, det statslige selskab, der stod for besejlingen og forsyningen af USSRs polarkyster. Rejsen bragte ham blandt andet til de sovjetiske eskimoers land, Tjukotka. Det var ikke det første danske besøg i området. Fem år forinden, i 1932 havde Freuchen været i land på Store Diomedø (russisk Ratmanov, eskimoisk Imaqlik) ud for Tjukotkas kyst. I 1926, under den afsluttende etape af 5. Thule ekspedition, satte Knud Rasmussen over fra Alaska til det sovjetiske fastland sammen med bl.a. den amerikanske kaptajn Joe Bernard. De landede i den gamle eskimobygd Naukan (Østkap), men deres ophold blev kortvarigt, da de endnu ikke havde fået indrejsetilladelse. Den lå og ventede på dem, da de kom tilbage til Alaska! Knud Rasmussens korte ophold beskrev han i bogen "Fra Grønland til Stillehavet", bd. 2., som også rummer enkelte fotografier.

Den samlede beretning om Freuchens store Sovjetrejse er bogen "Sibiriske Eventyr" fra 1939. Men han beskrev også rejsen i en række kronikker i Politiken. Her nøjedes han ikke med at skildre sine oplevelser. Freuchen var hele sit liv ikke kun en fremragende formidler af indsigt i inuit-kulturen. Han var konstant optaget af, hvordan den grønlandske befolknings levevilkår kunne forbedres og havde overalt øjnene åbne for nye ideer og erhvervstiltag. I Sovjet beskrev han for

eksempel fiskeriet som en mulighed for urbefolkningen.

Peter Freuchens besøg var kortvarigt, men satte sig varige spor. Han regnes af sovjetiske og russiske forskere som en af de vigtigste kilder til viden om og forståelse af inuit-kulturen. Også eskimoerne i Tjukotka øste af hans omfattende viden om inuit-kulturerne i andre lande og endnu i dag lever fortællinger, som bygger på Peters besøg i 1937. I Sovjetunionen udkom i alt fire Freuchen-værker på russisk: Det arktiske år, Fangstmænd i Melvillebugten, Storfanger, Rømningsmand. På estisk udkom Storfanger og Fangstmænd i Melvillebugten. (Knud Rasmussens "Den store slæderejse" er ligeledes udkommet i Sovjet).

"Politiken"s Kronik 23-1-1938

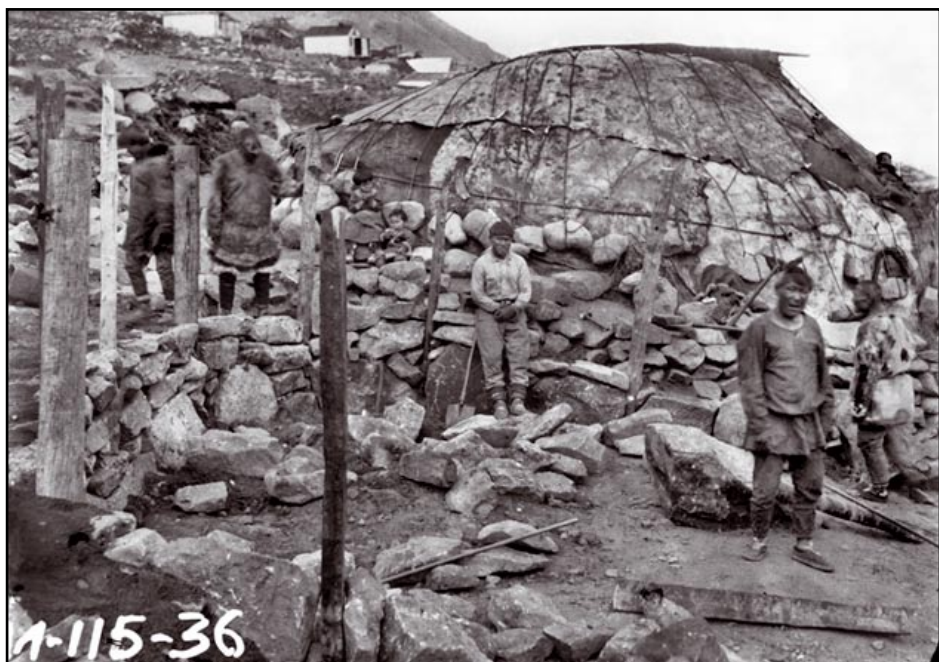
Sovjeteskimo

Peter Freuchen fortæller fra sin store Sibirien-Rejse lagtagelser og Indtryk under Besøget hos Sovjeteskimoerne.

Da vi kom ind i Berings-Strædet nord fra, var der fyldt med Sæler alle Vegne. Her var jeg på Hvalrosjagt for fire År siden, da lå vi og sloges med Isen og kunde ingen Vegne komme. Sæler så vi ingen af. Nu var her ingen Is, ingen Hvalrosser, men fjordsæler i Tusindvis.

De dukkede op rundt om Damperen og syntes ikke særlig skræmte. En enkelt Remmesæl var der også, der gav Takten an til at lege og klaskede sine Bagballer voldsomt i Vandskorpen, når den gik ned, for straks efter at komme op igen lige i Nærheden.

Der lå også nogle Flokke Finhvaler og morede

Østkap el. Naukan. Fotografi fra 1920'erne. Kunstkammerets samlinger, St. Petersborg

sig med hverandre. De holdt til på to Steder og var ret ubekymrede med, at vi passerede forbi, de havde deres at passe og holdt sammen i sluttede Selskaber.

Vi passerer Kap Serdze-Cameny, der vistnok betyder *Stenhjerte*, og så er vi inde i Vitus Berings-Stræde, hvor vores Landsmand vandt sin Udødelighed og selv led en ynkelig Hungersdød.

I Land er Fjældene begyndt at klæde sig hvide på Toppene, det er også godt hen i Oktober. Vi holdt to Onsdage i denne Uge, for vi smuttede over den 180. Længdegrad og er på den vestlige Halvkugle.

Vi kommer til *Østkap*, Asiens østligste Punkt. Med den hensynsløse Foragt for Bekostningen, som SovjetUnionen adviser, når det gælder om at sikre Menneskeliv, har de lagt et Fyr både Nord og Syd for Forbjerget; når man betænker, hvor få Skibe her

kommer, er det dyrt pr. Fartøj; men det er godt for os.

Jeg ser *Store Diomedes Øen*, hvor jeg ulovligt var i Land i 1932, nu er jeg om Bord i en Sovjet-Damper, nu har jeg Pas og Lov at gå hvor jeg vil, på deres Områder

Eskimoerne der ser vi dog ikke noget til, vi haster videre og er et godt Stykke klar af *King Island*, hvor Eskimoerne bor som Alkene på et Fuglefjeld i Reder klistrede op ad Klippevæggen.

Vi skal syd over, et Kapløb med Vinteren, som ikke tåler unødige Standsninger.

Men vi må ind til *Provigenia* for at få Vand og Kul.

Kap Chaplin er et langt lavt Næs, der løber ud i Havet og har været kendt i mange År. Hvalfangere kom hertil og tog Land og udnyttede, hvad de fandt for godt hos Eskimoerne. En Sømand, der har været

ensom på Havet i Måneder, er sjælden for fin i sin Hyldest til Damerne, hvor han kommer frem. Han efterlod sig her i Årenes Løb en Del lyshårede Poder, der dog snart igen svandt ind og sugedes op af Eskimofolkets Urkraft. Vi sejler så tæt ved Kysten her, at jeg i Kikkerten ser en hel Del fine Huse med Saddeltag og ordnede i Gader. Et større Hus er sikkert Faktoret (Handelsstedet) og der er også et Fyrtårn, som naturligvis rager op over det hele.

Vi søger ind i Fjorden *Provigenia*, lidt længere vestpå.

Det er nærmere betegnet et Fjordkompleks, hvor man i de sidste to År har etableret en Stabelplads samtidig med, at her er en af de mange videnskabelige arktiske--Stationer, som Sovjet, underholder og derved giver os Kundskab om så meget i Polarlandene, som Rejseekspeditioner ikke kan få undersøgt.

Havnen er glimrende. Damperen kan lægge helt ind til Land og få Kullene om Bord ved en Luftbane, der gøres fast i Masten. Vand får man nogle Timers Sejlads derfra, hvor en Elv laver et lille Vand fald ud i Søen, som man kan nå med en Slange fra Skib.

Her er lunt for alle Vinde, og her bor Eskimoer i en Boplads tværs over for Havnepladsen. Man sejler derover med Motorbåd på en god halv Time i godt Vejr.

Min første Dag hos disse Folk var Introduktion, og den var venlig. Jeg gik op fra stranden og tiltalte en gammel Mand på Eskimoisk og spurgte ham om Navnet på Stedet her. Han blev som himmelfalden og formåede slet ikke at svare. Senere sagde han, at han nok forstod mig, men bare ikke ventede menneskelig Tale fra en Mand af det Udseende; det berøvede ham Mælet.

Så gik jeg videre op, og ved et Lagerskur arbejdede en Del Eskimoer, som straks nedlagde for den Dag, da de hørte, at

en Mand, der kunde fortælle om deres Folkefæller i fremmed Land, var til Stede.

Og hver Dag, mens vi lå der, kom jeg derover og fik lært dem at kende og hørte, hvad de havde at fortælle, hvilket de var villige til; dog vilde de hellere vide noget om Folk i Grønland eller Hudson Bay.

Sovjet-Eskimoerne lever nu under ordnede Forhold, og det nye Styre, de er under, passer jo fortrinligt til deres Temperament, men er en Gradsforskel fra deres oprindelige Levemåde.

Det er Hvalrosjægere, der bor her, og udenfor på Pladsen så jeg mange Hundrede saltede og bundtede Hvalroshuder ligge færdige til at sendes af Sted. For Tiden havde de en død Tid og drev ingen Fangst. Dog havde de Sælkød at byde på, de kogte det med Gryn for at få mere Glæde ud af Suppen.

Kraftige og sunde Folk at se på, og glade var de ved Tilværelsen. Det var dejligt igen at træffe sammen med de kære Mennesker og tale deres Sprog og lugte den særegne Odeur, der følger med Eskimoerne og deres Sager.

Og så begyndte vi at udspørge hverandre, og lidt fik jeg jo da at vide.

Mærkeligt, at her kom jeg fra Grønland, og disse Folks Forfædre har vel været Tusinder af År om at finde hertil fra det Sted, hvor de skiltes med Grønlændernes. Og dog forstod vi hinanden.

Jeg er ikke Filolog, og jeg ved meget lidt om Sprog. Men jeg gjorde nogle praktiske Prøver angående, hvor meget vi forstod af Sprogene. Da vi gik f. Eks. Fingrene igennem, viste det sig, at vi havde de samme Navne på de fire første Fingre, men Lillefingeren havde sit særlige Kælenavn her, som jeg ikke kendte, og jeg antager, at det sådan omtrent dækkede hele Forskellen i Sprogets ca. 20 pCt. var Ord, der var fremmede for mig. Idet jeg dog endelig må anføre, at jeg ikke er Ekspert,

heller [ikke] i grønlandsk Eskimoisk, Men de kaldte Stjernebilledet Den store Bjørn for Rensdyret som alle andre Eskimoer. De antog Nordlysene for at være de dødfødte Børn, der spillede Fodbold med deres Navlestreng, og de regnede Solen og Månen for Søsken, hvoraf Broderen, Månen, havde forbrudt sig mod den seksuelle Moral at holde sig fra Søsteren og derfor nu render rundt på Himlen for at fange hende (Solen).

Nå, det mere materielle havde større Interesse, og vi så på, hvad der var at se på Bopladsen. Ingen af dem havde Kajakker, og de kendte slet ikke til at ro i dem. Derimod var der en Masse Konebåde, der langt overgår Træbåde til deres Brug. De var alle betrukne med Hvalrosskind, ikke Remmesælsskind som i Grønland. Syningen af Betrækket var, som den bruges i Sydgrønland, hvilket, er meget bedre, end man syr ved Thule eller i Hudson-Bugten. Der var ganske små Konebåde bare til én Mand, der roede med to Årer, men de fleste var store nok til at rumme en hel Familie med fuldstændigt Udstyr. Men de havde alle Påhængsmotorer ligesom i Alaska. De forklarede mig, at det aldeles ikke kunde betale sig at sidde og ro selv, når en Motor kunde bringe dem hurtigt fra Sted til Sted uden Anstrengelse, så de var parate til at fange, så snart de kom til Dyrenes Steder. En af de mere intelligente Mænd, *Igimak* (Harpunen), fortalte mig, hvordan han havde fanget tyve Hvalrosser på én Dag, fordi han kunde komme hurtigt derhen, medens de andre, der ikke havde mere Benzin, ingen havde fået.

Deres Boplads hed *Uluq.*, og her er godt med Fisk og Sæler, de sidste særlig om Foråret. Jeg antager, at den megen Skibsfart nu forstyrrer dem om Sommeren.

Hunde lå rundt om på Bopladsen og drev. De var ikke bundne, hvorimod alle spiselige

Sager, d. e. Skind af hvad Art tænkes kan, var bragt i Sikkerhed på høje Stilladser, Her gælder altså ikke den Regel, at Hundene regnes for så forfærdelig farlige, at de vil æde hinanden totalt op, som man har for Skik at antage i Alaska, hvor hver Hund er høje lænket, adskilt fra de andre, når man ikke netop kører med dem.

Man kører også her med Hundene to og to som i Alaska; jeg antager, det er det mest praktiske for Naturforholdene på Stedet.

De var alle klædt i Købetøj, men dog med *Maklaks*, d. e. Kamikker efter den alaskiske Model, hvor Overlæderet er forbundet med Sålen Ved en smal Strimmel langs hele Randen. Det giver gode Støvler med Plads til meget Strømpetøj, men ser forfærdeligt ud, med store brede Plader selv på ganske Unge Piger.

De var alle tatoverede i meget høj Grad. I Alaska var det kun de Ældre, der havde tatoveret sig, det var ikke Skik for de Yngres, vedkommende, her så jeg bl. a. en ung Pige på 15 År, der var ganske overtegnet i Ansigtet og stolt viste det frem til Beskuelse og kopiering. Hun havde også Skuldrene og Overarmene oversået med blå Striber, derimod benægtede de at have Tatoveringer på Lårene eller Underlivet, som Hudson Bay-Kvinderne bruger det

Tatoveringerne udføres på den Måde, at man soder en Senetråd over en Lampe. Derefter syr man med en Nål Tråden ind under Huden i de Mønstre, man nu vil have sig, og når så Nålen er kommet ud, klipper man begge Ender af Tråden fra og lader den sidde, til den absorberes af Blodet. Soden sidder tilbage, og Farven forgår aldrig. Den bliver bleg med Alderen, men den er der. Mændene var kun tatoverede med små Cirkler ved Mundvigene der gør det mest ondt at stikke sig, sagde de. Og så havde de Fingerringe.

Samtlige russiske Søfolk fra Kaptajn til Koksmat om Bord var også tatoverede langt ud over Hænderne og øjensynlig stolte af deres Forsiringer, så det kan ikke undre, at Eskimoerne holder fast ved denne Tradition. Eskimoerne bor omkring et "Faktori". De danner en Kolhos, det vil sige at det er et Fællesbrug, hvor hver især fanger til alles bedste og alt, hvad der bringes ind, deles lige mellem dem alle.

Sødyrene tilhører ingen bestemt, og de er alle delagtige i at skaffe dem ind til Kysten. Formanden for Kolkhosen hed *Aggo* og var en sjælden-smuk Type. Stærk som en Bjørn, sagde man, og hans Kræfter kunde tydeligt ses uden på ham. Hans Familie var stor, og hans Sønner havde arvet hans Dygtighed. Ham tilkommer det at beslutte Fangstudflugter og planlægge Årstidernes Kampagner og Rejser, og han er Førstemand ude på Isen om. Efteråret og går foran i alt Og enhver er jo interesseret i, at ingen bliver hjemme og driver, som det desværre så ofte forekommer i andre eskimoiske Samfund. Her må alle tage, fat, og er en Mand ikke dygtig som fanger, bliver han sat til noget andet, hvor hans Arbejde kommer det fælles til gode. Alle skal bestille noget, Og de andre passer på. Dette falder godt i Tråd med, at de gamle eskimoiske Regler i moderne Samfund — som f. Eks. i Grønland, tit render Panden mod en Mur, når nye Fangstmetoder indføres. Tidligere havde enhver Lov at blive hjemme, hvis han ikke følte sig oplagt til at tage med Ud. Vi havde ved Thule et Par Stykker, der "hørte til dem, der syntes bedst om at være i Land". Det fandt man sig i og fodrede dem til Trods. Det går altså ikke her efter den nye Ordning.

I Havnens Flyvemaskine tager vi hen til Kap *Chaplin*. Der bor stolte Folk, og her har man fælles Opvarmning af Husene. Formanden for Bopladsen forklarer, at man tidligere led meget

Tjaplino/Ungaziq. Den unge kvinde Atghaun i bryllupspynt. Fotograf fra 1920erne. Kunstkammerets samlinger, St. Petersburg

af Lungesygge og Tuberkulose. Det var, efter at moderne Huse var blevet almindelige, men man endnu holdt fast ved Tranlamperne. I de gamle eskimoiske Boliger, hvor der var fri Ventilation gennem Indgangsåbningen, var Luften i Husene, altid god. Men da man så fik Træhuse med Døre, blev der tungt og Usundt at ånde derinde. Man fik så Ovne, men den moderne Teknik — sagde han med belærende Stemme — viser, at man billigere varmer en hel Boplads op under ét end hvert Hus for sig. Det er Eskimoer af i Dag. Men de har to Kilometer fra deres By en Varmekilde, som nu vil blive taget i Brug, det er den, den Ingeniør, jeg fløj med, arbejder på. Det er en Geysir, hvis Temperatur er 76 Grader om Sommeren og 83 om Vinteren. Den skal nu give Lys og Varme til Bopladsen og Fyrtårnet: Stat og den lokale Kolhos betaler hver Halvt.

Naukan. Fotografi fra 1920'erne. Kunstkammerets samlinger, St. Petersburg

Unertoq hedder Stedet, ganske som alle Vegne i Grønland, hvor man har varme Kilder. Der findes i øvrigt fire sådanne varme Kilder i Nærheden, den ene, kun 40 Kilometer fra selve Provigenia Havn, skal levere Elektricitet til hele Anlægget for Fremtiden. Bopladsen Kap Chaplin er meget gammel. Når Folk graver dybt, som de altid, gør her for at lave Kældere nede i den evig frosne Jord, hvor de kan gemme Kød frisk hele Året rundt, finder de gamle Redskaber fra Fortidens Eskimoer, mest af Hvalrostand og Hvalbarde. Om dog vor Therkel Mathiassen kunde komme derover og grave!

Årets Cyklus er følgende: Hvalrosjagten egentlige Tid er Juni og Juli, når Isen bryder. Da kommer store Flokke, inden de går nordpå til Parringspladsen Kap *Arakamsjesjef*, det eneste Sted, hvor de går på Land på Kysten; dette Sted er adgangsformet for alle Mennesker. Om Efteråret har man Sælfangst

i Vandet og Fiskeri efter Torsk og Laks. I Vintermånederne driver man Fældefangst efter Hvidræv samt dræber brune Bjørne i deres Hi. Foråret giver Anledning til stor Sælfangst, når, Dyrene sover på Isen i Solen. Man kender hverken til Åndehulsfangst eller Garnfangst af Sæler her, kun Skydefangst. Fugle jager man kun sjældent, man spiser dem kun nødtigt, og mærkeligt var det, at Folk hverken spiste Lever eller Hjerter eller Tarme af noget Dyr. "På Grund af en Tanke!" sagde de. Utvivlsomt er Åndemanerne begyndt at fungere igen efter at Kristendommen er afskaffet iblandt dem; dette med, at afholde sig fra at spise visse Dele af Dyr er typiske Åndemanerkure.

Der var en Del af Eskimoerne, der havde været oppe på *Wrangel Island*, hvor Regeringen har anlagt en ny Koloni og ført ca. 40 Eskimofamilier op. De var fulde af Lovord om Landet der. Sæler og Hvalrosser og Isbjørne

i utrolige Mængder. Isbjørne forekom kun meget sjældn her ved Stedet. Det eneste, der manglede deroppe, var Rensdyr, som man i øvrigt heller ikke havde her; Senetråd fik man kun ved Køb fra Tjukter, der holder Tamrener. På Wrangel Island levede man altså i Overflod; jeg spurgte, hvorfor de så var vendt tilbage hertil. Man ønskede at se sit Fødesteds Fjelde igen!" Men senere vilde man igen nordover.

I Faktoret får de vanvittig høje Priser for deres Sager. Min Rejsefælle fik Lov at købe en Hvalrostand — ellers sælger man ikke til private — og han måtte betale 20 — tyve — Rubler for den. Det var glimrende Varer, man udhandlede, godt Værktøj, billige, gode Rifler, der mindede om dem, vi sælger i Grønland, men de var ikke afkortede her som i Grønland.

Der var en Masse Konserver til Salgs, og Varerne viste, at man her havde mange flere Penge til Rådighed end andre Steder, hvor Eskimoer lever.

Ved Kap Chaplin får man hvert År Besøg af Eskimoerne fra *St. Lawrence Island*, altså amerikanske Undersåtter. Disse kommer dels over Isen med Hunde, dels i Konebåd om Sommeren. De er meget fattige i Forhold til Sovjet-Eskimoerne, navnlig klager de over, at de har så dårlige Huse. De er også slemme til at tigge, men de medfører amerikansk Tobak til Salg, og det er man ganske tosset efter. Amerikanerne gør store Forretninger dermed.

Det var det første, man spurgte mig; om: "Har du noget amerikansk Tobak?" Alle de Ældre, både Mænd og kvinder, taler flydende Engelsk, det er fra Hvalfangertiden, da de levede hele Somre om Bord i Skibene og arbejdede der. Fra de Tider har de Fortællinger i Dusinvis.

Dagen efter kom der et Selskab om Bord i vor

Damper for at handle. Fuldstændig på den Vis, jeg kender så godt fra Grønland, kom en Mand op fra Konebåden med en Ting i et tørklæde.

„Hvad er det?" spurgte jeg, "Det ved jeg ikke!" sagde han. Lidt efter viste det sig at være en utrolig modbydelig Hætte af stinkende Skarveskind med Sælskindsfoer, hvilket rimeligvis var Resterne af et Par gamle Bukser. 30 Rubler forlangte Manden frækt; det var Vanvid, og jeg sagde ham det „Det er heller ikke beregnet for dig," sagde han flot. Og siden fik han sin Pris af en Fyrbøder. De andre havde intet med op om Bord, men nede i Konebåden lå flere Pakker.

Jeg spurgte efter dem, og efter lange Omsvøb indrømmede de, at det var Ting, der skulde sælges. De kom ned efter Sagerne, men da de fik fat i dem, gik de hen ad Dækket væk fra os andre og lod ganske uinteresserede. Eskimoisk Handelsfif, ganske som ved Thule.

Nå, der kom jo til sidst nogle Sko frem, der ikke vilde blive tålt i Grønland. Slet lavede, dårligt ornamenterede og i det hele forfærdeligt Arbejde, men Søfolkene sloges om at få Lov at give 25 Rubler for Parret.

Jeg spurgte siden nogle Koner, hvorfor de lavede dem så grimme og dårlige. De havde ikke Tid til at sy gode Ting, "for så kunde man ikke nå ret meget". Der ser man: den stærke Efterspørgsel gør det.

Jeg besøgte også nogle Tjukter. Det er andre Folk, et eget Sprog, en egen Kultur. De bor Side om Side, dog i hver sine Bopladser, og hver har sine Kolhoser. Fjendskab er der ikke imellem dem, men begge Parter ser ned på de andre. Der er dog i de senere År enkelte Tilfælde, hvor eskimoiske Mænd har taget tjuktiske Koner, men kun et eneste Tilfælde, hvor en tjuktisk Mand har nedladt sig til at gifte sig med en Eskimokvinde, men dette gælder ikke rigtigt, der var særlige Forhold.

Børnene bliver altid Tjukter.

Russerne sætter alle mest Pris på Tjukterne som er bedre Erhververe og lettere at have med at gøre, siger de. Begge Folk tager nu til i Tal. Der er ca. 20,000 Tjukter og 2000 Eskimoer. Tidligere gik Folkemængden stadigvæk nedad, nu efter moderne Jagtmetoder og navnlig de hygiejniske Foranstaltninger er taget i Brug, vokser de igen i Tal.

I Skolen læres begge Sprog, Eskimoisk og Russisk, jeg traf en ung russisk Lærer, der talte flydende Eskimoisk, og der, er adskillige Eskimoer i Leningrad til Uddannelse. Dog tåler de dårligt Opholdet der.

Umliligak og *Qujavit*, en Mand og Kone af megen Tungefærdighed, fortalte mig om deres Syn på Amerikanerne, som de foragter for deres Tiggeri. *Uvdligiaq* var en Mand med videnskabelig Nerve, han skrev omhyggeligt ned, hvad jeg fortalte, og noterede grønlandske Ord i sin Bog, *Nuralaq* ønskede at vide, hvilke Råb man brugte til Hundene de forskellige Steder. Her råber man: "*Put put put!*", når Hundene skal til højre, og "*Krr krr krr!*", når de skal til venstre. Man kører med dårlige, klodsede Slæder, og de er ikke egnede til Læs. Det er Rævefangsten, der betjenes af Slædekørslen. Og så Bjørnefangst i Fjeldene, hvor der er høj Sne; Hundene går derfor i Tandem. Man kender ikke til at bygge Snehuse, men jeg blev Inviteret til at blive der

en Vinter og lære dem det. Det er Folk med Lærelyst og Glæde Ved at forsøge uprøvede Ting, sagde de selv.

De kalder ikke sig selv for *Inuk* som andre Eskimoer, man benævner sig her *Yuk*, Flertal *Yuit*. Men det er samme Folk, samme glade lattermilde, venlige Mennesker, Ansigterne de samme, Holdning og Miner, hele Stemningen som om jeg var hjemme igen i Thule eller sad i Hudson-Bugten hos Vennerne der eller besøgte de rare Folk ved Point Barrow.

Men disse er de længst fremskredne Folk i materiel Kultur. Jeg har ganske vist en Mistanke om, at man overbetaler dem Varernes Værd, men det bliver jo et indre Anliggende. Hvad det ydre angår, har disse Folk med deres Motorer, med deres Badeanstalter og fælles Lys- og Varmekilder ganske Overvægten over alle andre Nationers eskimoiske Undersætter. Jeg kunde ikke lade være at tænke på vore Grønlændere, hos hvem Petroleum endnu er en forbudt Vare, det er for moderne og faglig en Vædske, til at det kan overlades dem selv i Huse af Sten og Tørv. Endnu mange andre Ting var af mere udviklet Art her i Sovjet, og skulde jeg være Eskimo, vilde jeg vælge Landet vesten for Berings-Strædet at leve i. Der trives Glæden vel ikke bedre end hos de andre, men Livet er lettere at leve.

Store og lille Diomedes hvor Peter Freuchen gik ulovligt i land i 1932

Nekrolog

Finn Lynge

Nuuk, 22. april 1933 – Quaqaortoq, 4. april 2014

Af Kilaasi (Claus Oreskov)

Et arbejdsliv udover det sædvanlige afsluttedes da Finn Lynge i en alder af 80 år efter lang tids sygdom, stille sov ind i Sydgrønland, hvor han boede sammen med sin kone. Finn Lynge blev født i Nuuk i Grønland, moderen var dansk og faren grønlandsk. Han kom som ung til Danmark for at læse og året efter han blev student konverterede han til katolicismen. Siden studerede han dansk og fransk på Københavns Universitet og blev uddannet katolsk præst i Frankrig, Rom og USA. I 1963 blev han præsteviet som den første grønlandske katolske præst siden vikingernes dage. Han fungerede som præst nogle år i både Danmark og Grønland men opgav præstegerningen og stiftede familie. Samtidig med at han klarede en stribe stillinger i det grønlandske samfund og i hjemmestyrets tjeneste, var han blandt meget andet radiofonichef i KNR i perioden fra 1974-79, medlem af Europaparlamentet, konsulent ved det danske udenrigsministerium, ministerråd for grønlandske anliggender ved den danske ambassade i Bruxelles, medlem af den grønlandske selvstyrekommission (hvis arbejde mundede ud i Selvstyreloven af 12. juni 2009), den internationale hval kommission (IWC). Han var dybt involveret i de arktiske fangers kamp for retten til at drive fangst og jagt. Gennem dette arbejde kom han i kontakt med mange urfolks ngo og græsrodsorganisationer over hele Arktis, ligesom han arbejdede indenfor både inuit sammenslutningen:

inuit circumpolar conference (ICC) og Indigenous Survival International (ISI) som er en sammenslutning af inuit og indianere i Arktis. Frem til 2003 fungerede han som seniorrådgiver ved Grønlands Hjemmestyre i København. Der var bud efter Finn og tjente det et formål stillede han gerne op. En tid var han formand for Det grønlandske selskab, ligesom han deltog i konferencer og holdt foredrag om fangernes livsvilkår og grønlandske anliggender mange steder jorden over. Han var en af medstifterne af ”Komitéen Natur og Folk i Nord”(1993) som skulle arbejde med de russiske urfolk som Finn Lynge kendte i forvejen gennem sit arbejde i ICC. Høj og lav kappedes om at hædre ham. Han fik Nersornaat: grønlands selvstyres fortjeneste medalje i sølv. Han blev æresdoktor ved Ilisimatusarfik, men jeg tror, at det betød ligeså meget for Finn, at fangerne fra Ilulissat gav ham en hæderspris som bestod af en hundepisk – dette var en tak for hans utrættelige arbejde for at skabe international forståelse for fangernes situation.

Spredt lys over de forgangne år

Med ét dukkede Finn Lynge op som medlem for Grønland og Siumut i Europaparlamentet. I de danske medier kunne man læse, at denne grønlænder som den eneste i parlamentet talte de fleste europæiske sprog. Han blev valgt ind i 1979 og genvalgt i 1984 og det var stormfulde men også lærerige år. Allerede i 1969 startede magtfulde dyreværns bevægelser kampagner imod hval og sæl fangst. EF (EU) vedtog et forbud imod

Finn Lyngø til højre sammen med Aqqaluk Lyngø foran rekonstruktionen af Thjodhildes Kirke i Qassiarsuk

Foto: John Rasmussen - Narsaq Foto

import af pels fra sælunger i 1983. Forud gik en heftig debat i parlamentet, hvor det lykkedes Finn Lyngø at holde grønlands sælfangst ude af forbudet. Finn Lyngø kæmpede imod en mur af uvidenhed om inuit levevis og om de arktiske fangeres fangst metoder. Han fik trods alt nuanceret debatten og givet den mere substans. Senere brugte han disse erfaringer i bogen ”Kampen om de vilde dyr - en arktisk vinkel”, en bog der igen er blevet højaktuel med det fornyet angreb på grønlandsk sælfangst. Så kom torskekrisen, hvor EF ønskede at tildele Tyskland og England en kvote på 5000 ton

torsk på Grønlands Vestkyst. Efter meget mundhuggeri førte denne krise til Grønlands udmeldelse af EF. Da man i Grønland stemte om medlemskabet af EF, stemte Finn for udmeldelse og derved imod sine egne interesser i at beholde et lukrativt arbejde i Europaparlamentet. Samtidig var Finn Lyngø gennem inuit sammenslutningen ICC (inuit circumpolar conference) dybt involveret i kampen imod Arctic Pilot Project, som kort gik ud på at transportere nedkølet naturgas med kæmpeisbrydere ned langs Grønlands vestkyst. Disse planer var en trussel imod især polareskimoernes levevis. Fangstedyrene som

lever i en symbiose med havisens stabilitet blev truede og hvalernes kommunikations veje ødelagt af motorstøjen. Finn Lyngé førte denne sag på Danmarks/Grønlands vegne på en særlig havrets konference, hvor han fik nedsat en ekspertgruppe som skulle se på spørgsmålet om havis og fangsttraditioner. Det var konkret urfolks politik (oprindelige folk) og fra nu af slap Finn Lyngé ikke dette vigtige men ofte tilsidesatte emne. Han befandt sig midt i tidens strømninger, hvor de arktiske folkeslag startede en mangesidet kulturkamp på mange forskellige fronter og han nøjedes ikke med at involvere sig selv, men var også en inspirator for mange andre. Heriblandt mig selv ved det, at jeg gennem mange år havde et tæt samarbejde med Finn omkring fangst og jagt rettigheder i Arktis og anden urfolkspolitik. Idet jeg selv arbejdede med lignende sager som ngo i Europa, hvor jeg bl.a. var med til at arrangere flere arktiske symposier, konferencer og oplysnings kampagner. Finn hjalp altid med gode råd og vejledning. Han var også god til at finde de rigtige ressourcepersoner og sætte de rigtige folk sammen. Således kan jeg takke Finn Lyngé for flere venskaber som har holdt gennem livet.

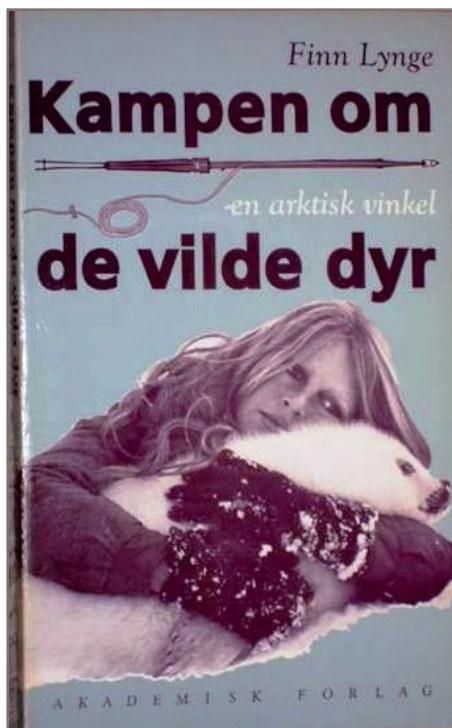
Finn Lyngé skrev flere debat bøger om rigsfællesskabet og Grønlands vej til selvstændighed f.eks. "Selvstændighed for Grønland?" og "Den vanskelige tango - en indvendig rundtur i Riget". Jeg har ved flere lejligheder hørt ham sige, at "selvstændighed er ikke noget man får men noget man tager". I et sådan udsagn er det underforstået, at "magten" ikke giver ved dørene. Ligeså underforstået var det at parterne måtte komme med nogle konkrete udspil. Finn Lyngé selv anbefalede en slags Commonwealth ordning bestående af 3 ligeværdige partnere: Grønland, Færøerne og Danmark samlet om

en fælles grundlov, højesteret, valuta, forsvar og drønning (Kongehus). I denne model tog Finn højde for Monroedoktrinen, som indebærer at USA forsvarspolitisk betragter Grønland som hørende ind under det nordamerikanske kontinent. Et selvstændigt Grønland som indgik i en forbundsstat med Danmark måtte USA imidlertid respektere også forsvarspolitisk.

I tiden hvor Finn Lyngé arbejdede ved den danske ambassade i Bruxelles, fik han tilnavnet "Grønlands ambassadør" hæftet på sig. Ligeså pænt det var ment ligeså lidt brød han sig om det. Grønlands udenrigspolitiske beføjelser rakte ikke til at udpege ambassadører og det skulle aldeles ikke tilsløres på denne måde.

Grønland

Efter et langt og mangesidet arbejdsliv vendte Finn Lyngé tilbage til Grønland.

Han slog sig ned i Narsaq ”så langt væk fra magtens centrum som muligt”. Han ville have lidt privatliv og tid til eftertanke. Det blev bl.a. til bogen ”Hvad nu? : tanker om Gud til adspredelse og samling; en Narsaq huspostil”. Gradvist blev han igen involveret i tidens spørgsmål og han brugte de sidste år til at problematisere og stille spørgsmål ved den nye industrielle udvikling i Grønland, ligesom han bekæmpede planerne om uranudvinding i Narsaq. Han skrev sine erindringer, der udkom i tobindsværket ”Et langt liv på tværs”.

Finn blev begravet på kirkegården i Qassiarsuk

i Sydgrønland og mindehøjtiden foregik i rekonstruktionen af Thjodhildes Kirke. Finn Lynge var selv en af kræfterne bag dette projekt som placerede et kristent minde- og valfartssted på det sted, hvor den første kristne kirke i Grønland blev anlagt. På en smuk måde sammenblendedes derved hans eget liv som katolsk grønlander med landets historie.

Finn Lynge var et sjældent helt menneske, han pyntede sig aldrig med lånte fjer. Et sådan behov eksisterede ikke for ham. Ære være hans minde!

Folkene på den anden side

Af Erik Winther

Efter at Knud Rasmussen en gang havde set ind i det forjættede land, hvor grønlandernes fjerne slægtninge bor – Tjukotka, slap længslen efter og begejstringen for de afsideliggende polarfolk ham aldrig.

I forordet til 1978 udgaven af Knud Rasmussens ”Myter og Sagn fra Grønland” skriver Finn Lynge, at hvis Knud Rasmussen havde levet længe nok og som olding havde deltaget i den første paneskimoiske konference i Alaska i 1977 ville intet have glædet ham mere. ”Han var ganske enkelt den samlede eskimokulturs store pioner. Ingen har som han skabt friskhed, luft og respekt omkring inuits livsstil og åndskultur og ingen har tilvejebragt et mere omfangsrigt og kontant materiale til det videre arbejde med den kulturelle baggrund for det folk, der var hans et og alt”. Det var i de stormfulde år, hvor verdens urbefolkninger begyndte at gøre sig gældende. Nationernes selvbestemmelse og dermed koloniernes afvikling var sådan nogenlunde gennemført, men urfolkene

sad mange steder tilbage som indre kolonier indenfor fremmede nationalstaters grænser. Det galt f.eks. inuit i Canada, Alaska og Sovjetunionen samt Grønland som en ydre koloni (ikke af navn men af gavn). For at give de små urfolks samfund pondus gik man i gang med at skabe større sammenslutninger også på tværs af nationalgrænser. Således med ICC - Inuit Circumpolar Conference - som blev oprettet på konferencen i Alaska i 1977, som Finn Lynge refererer til. Der var meget politisk opbrud i Arktis i de år og det er derfor ikke så mærkeligt, at Finn Lynge tager inuit konferencen i Alaska med ind i et forord til Knud Rasmussens ”Myter og Sagn fra Grønland”. Nærliggende var det også, for som Finn selv skriver, så var Knud Rasmussen ”den samlede eskimokulturs store pioner”. Det er især 5. Thule ekspedition man tænker på i denne sammenhæng. Aqqaluk Lynge skriver i sin bog om ICC’s historie (Inuit. The Story of The Inuit Circumpolar Conference 1993), at 5. Thule ekspedition var det første forsøg på at samle historien om

de små folkeslag inuit. Det er disse folkeslag, som var Knud Rasmussens et og alt. Og i videste forstand var det alle polarfolkene fra samerne i vest og til Østgrønlands befolkning i øst. Knud Rasmussen havde en tilbøjelighed til at udvide cirklen så den blev mere og mere omfattende. Interessen var fra barnsben omkring Grønland. Grønlands ydre såvel som indre liv bjergtog ham og han fandt ikke ro, før han kunne formidle denne begejstring til os andre. Så udvidede han både begejstringen og interessen til det samiske folk og så småt til alle polarfolkene. Ligesom udforskningen af alle polarlandene

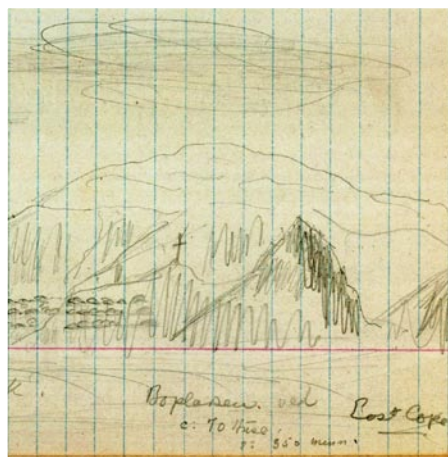
optog ham endog overmåde meget, som man kan overbevise sig om gennem læsning af hans bog "Polarforskningens Saga". På hans første rejse til Sameland, som han beskriver i bogen "Lapland", sker der noget med ham. Han gribes af samekulturens nomadiske livsvilkår og medens han suser af sted på skiene gennem den hvide sneørken på vej bort fra nomadelejeren gribes han af tanken: "Nomade! – Ja, nomade! Men ikke blot i Lapmarken, nej over den hele verden!" også her udvides den første indskydelse til at omfatte hele verden. Og nomade det blev han på 5. Thule ekspedition om ikke i den

I 1930 foreslog Knud Rasmussen, at vi danske rejste Vitus Bering et mindesmærke som kunne fortælle fremmede, der besøgte os, at en dansk sømand for 200 år siden var med til at gøre verden større og indskrev sit Navn på verdenskortet. Først i 1956 blev Vitus Berings Park i Horsens en realitet og året efter blev to af de kanoner, der fulgte Vitus Bering på hans sidste rejse, ført til Danmark fra Berings Ø som en gave fra USSR.

5. Thule ekspedition endte der, hvor alle de historiske inuit kulturer gennem årtusinder udgik fra - nemlig Beringstrædet og det nordøstlige Asien. Knud Rasmussens ophold på denne yderste forpost for inuit kulturen blev som bekendt meget kort. Imidlertid er hans nysgerrighed så meget større. Han spørger om stort og småt. Han besøger tjukter familierne i deres nomadetelte - jarrang. Han tegner og nedskriver hektisk, tiden må ikke spildes. Drømmen om at vende tilbage til disse kyster forlod aldrig Knud Rasmussen. Han var derfor ikke glad for de mange og utrolige historier der var i omløb omkring hans ophold der. Det kunne skade en fremtidig ansøgning om visa. I en kronik i "Berlingske Politiske og Avertissementstidende" i 1925 skriver han: "Jeg anser det for påkrævet at skildre mit sammenstød med Sovjet en smule udførligt, fordi der er fremkommet adskillige meddelelser, der er misvisende og jeg vil nødig endnu en gang, om jeg senere skulle komme til disse verdensstrøg, blive tvungen til at vende East Cape ryggen". Knud Rasmussen

Knud Rasmussen beundrede Vitus Bering som det smalle stræde mellem Alaska og det nordøstlige Asien er opkaldt efter. Han kunne ubesværet spejle sig i Bering og da han ved Rebild festen 4. juli 1930 siger om Bering, at "Han var ærgerrig, og han var dygtig, han ikke blot så sig selv omkring, men der blev også lagt mærke til ham" så kunne disse ord meget passende siges om Rasmussen selv. Således fik Knud på denne dag i Rebild gjort alle tiders opdagelsesrejsende Vitus Bering til en del af sin egen tryllekreds, gennem den drift som altid drev ham til at udvide livets cirkel.

34

"Åndefiskning" – qilaneq her som der

Af Erik Winther

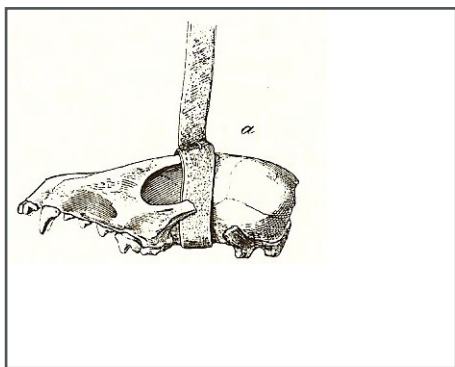
Qilaneq - kunsten at tage varsler og søge råd hos hjælpeånderne gennem et hjælpemiddel og eller medie er skildret i mange fortællinger fra Grønland. Fænomenet kendes i forskellige variationer fra hele det arktiske kulturområde og traditionen har holdt sig helt ind i nutiden blandt tjukterne og jupik/inuit på Tjukotka. Qilaneq udføres på følgende måde: Spåkvinden sætter sig på briksen ved siden af et barn som ligger udstrakt. Hun binder en sælskindsrem fast om barnets hoved med en løkke, hvorigennem hun stikker en stok. Stokken lægger hun henover sit ene lår, så den kan fungere som en vægtstang således, at hun kan veje barnets hoved. Barnet skal slappe helt af i kroppen og halsen for at kunne fungere som medie for spåkvindens eller åndemannerskens kunst. Når alt er parat og spåkvinden har konstateret, at hendes hjælpeånd er kommet til stede under barnets hoved eller kommet ind i det, spørger hun den usynlige (hjelpeånden) om dette og hint medens hun løfter barnets hoved ved hjælp af staven. Hun mærker åndens svar således, at hvis barnet hoved med lethed løftes, betyder det ja, men hvis hovedet er tungt og svært at løfte betyder det nej. Man kan spørge oraklet om alt muligt som bekymrer menneskene. Om sygdom og død. Om forsvundne personer og om hvad som er hændt fjernt fra bopladsen. Omtrent således berettede åndemannersken Teemiartissaq om fænomenet qilaneq til William Thalbitzer, da denne opholdt sig på østkysten af Grønland i 1905-6.

Hos iglulik inuit i Canada udførte man qilaneq med en stang, hvorpå der var en vante som ånden krøb ind i, hvorefter man kunne spå efter samme princip som på Grønlands østkyst. Qilaneq kunne også udføres meget enkelt ved

Qilaneq i Østgrønland

at binde en rem om sit eget ben og løfte benet ved hjælp af denne rem. Så kunne man ellers begynde at udspørge ånden. Blev benet tungt betød det nej og var det let betød det jo. Knud Rasmussen benyttede selv engang et sådan Qilaneq orakel, da den ene af hans hunde var blevet syg. Historien fortælles i "Myter og Sagn fra Grønland" (bind 3 Kap York-distriktet og Nordgrønland). Åndemannersken Nivigkana praktiserede qilaneq over hunden ved at binde en rem om sit ene ben og medens hun rådspurgte sin hjælpeånd løftede hun i snoren. Nivigkana trak i snoren og råbte "Qiláka nauk?" (hvor er mine ånder) i det samme blev benet tungt og hun råbte "Tássa qilaivagit" (det er min hjælpeånd). I en slags trance så Nivigkana nu en ånd komme gående med hunden. Ånden havde stjålet hundens sjæl derfor var den blevet syg. Åndemannersken forlangte frygtløst hundens sjæl tilbage og helbredte på denne måde den syge hund. Det fortælles, at Nivigkana erhvervede sig megen hæder og ære fra den historie. Jens Rosing forklarer i "Sagn og Saga fra Angmagssalik", at en sådan åndemannerske, der kun har én eller to hjelpeånd men dog over sin kunst, kaldes

Tjuktisk Qilaneq med bjørnekranie fra Waldemar Bogoras: "The Chukchee". 1904-7.

for Qilabarteq, én der betjener sig af qilâgun eller qítan (løftestok eller kort fiskestang). Man kan spore forskellige variationer af denne spådomskunst gennem hele inuit bosættelses områder.

På begge sider af strædet

Bering Strædet, der holder to kontinenter adskilt, skiller imidlertid ikke sociale og kulturelle mønstre. Den russiske etnograf W. Bogoras skriver, at: "de almindelige kendetegn på tjuktiske og eskimoiske myter er meget ens og de vigtigste emner på begge sider af Bering Strædet er omkring det samme".

På Tjukotka praktiserede tjukterne og jupik en form for qilaneq spådoms kunst: ytko' mk-u' kwun (svingende sten). Spåmanden kunne bruge en sten, et stykke træ som havde en ejendommelig form eller måske et dyrekranie, der blev fastgjort til en rem for enden af en stav. Spåmanden løftede stangen og hvis tingesten for enden af remmen begyndte at svinge var det bekræftende. Hang tingsten stille var det benægtende. Metoden bruges også på personer ligesom i Grønland. En snor bindes om hovedet på mediet og der anvendes ligeledes en løftestang. Er hovedet let er svaret positivt og omvendt hvis hoved føles tungt. Spåmanden kan også mentalt stille spørgsmål

som ingen kan høre og på denne måde få svar fra de skjulte kræfter. Samme metode blev brugt med døde personer, hvor den afdøde fik en rem om hovedet og gennem løftemetoden kunne der spås om de efterladte familiers medlemmers skæbner. Ligesom man kunne få detaljer omkring hvordan afdøde ønskede begravelsen afholdt.

Under sit feltarbejde på Tjukotka i 1990'erne opdagede den amerikanske antropolog Anna M. Kerttula, at lokalbefolkningen i den lille by Sireniki stadig praktiserede skikken at spå gennem en afdød ved hjælp af en løftestang. Dagen efter et dødsfald samledes man omkring den afdøde. En ny tilskåren kæp blev stukket ind under afdødes hoved. Kæppen blev løftet og man stillede afdøde forskellige spørgsmål. Var hovedet på afdøde let at løfte var svaret på spørgsmålet ja og hvis det var svært at løfte hovedet betød det nej. Skikken praktiseredes af tjukterne men ikke af jupik/inuit. På den anden side var det almindeligt, at jupik deltog ved tjuktiske begravelser og de kunne således godt udspørge oraklet hvis de ville.

Knud Rasmussen beskriver et helt andet fænomen fra vest Canada, hvor det magiske indhold imidlertid minder om qilaneq. Åndefolket Ijerqan levede ligesom menneskene bortset fra, at de var usynlige skønt alle deres ejendele var synlige. Ønskede man at handle med dem foregik det på denne måde: man pegede på det man ønskede at erhverve sig og viste samtidig det frem man ville give i bytte. Gik ånderne ind på tilbudet løftedes den genstand man ønskede sig op af sig selv. Afslog ånderne handlen blev genstanden liggende på sin plads.

Kulturens forvandling og inerti

I etnografiens (antropologien) barndom fokuserede forskerne en del på de problematikker som denne artikel berører,

nemlig: kulturtræk, kulturkredse, kulturtræks vandringer, blandinger og tilpasning. Sammenhænge mellem sprog og kulturel udbredelse, kulturudvikling osv. Selvom man var opmærksom på det sociale, gik der en rum tid inden en egentlig social antropologi blev udviklet.

Ser man f.eks. qilaneq som et kulturelt fænomen kan man gennem sammenligninger fokusere på forskelle og ligheder mellem forskellige tider og steder, hvor man har praktiseret denne spådomskunst. Hvorved det bliver muligt at efterspore kultur forvandlinger og spredning af bestemte kulturtræk. Betragter man derimod qilaneq som at socialt fænomen åbnes der op for analyser, der kan give en forståelse af samfunds strukturen. Teemiartissaq, der fortalte Thalbitzer om qilaneq, fortalte også, at hendes far da han var blevet gammel og fattig gav hende det råd at blive åndemanerske. Vi ved at åndemanerne og spåkonerne fik honorarer i form af gaver fra deres klienter. Qilaneq bliver i lyset af denne viden mere end et kulturtræk men også en faglig specialisering til social overlevelse.

En fælles nordisk cirkumpolar civilisation?

Knud Rasmussen kredsede bestandig omkring samme og lignende problematikker. Som sagt lå tendensen i tiden, men som grønlandsk havde Knud Rasmussen en særlig interesse for at påvise inuit kulturens udbredelse, afgrænsninger, samt inuits vandringsveje og forbindelserne mellem de forskellige inuit grupper. Det var dristige tanker etnografiens pionerer tænkte og meget af det er senere blevet kraftigt revideret. Alligevel tør en autoritet som den franske etnograf Claude Lévi-Strauss godt hold fast på, at der har været kulturforbindelser mellem Skandinavien, Nordamerika og de arktiske lande. Han skriver: "Mens

vesterlandene endnu levede i isolation, lader det til at folkene i Nord, fra Skandinavien over Sibirien og Canada lige til Labrador opretholdt mange nære forbindelser med hverandre.." Lévi-Strauss omtaler flere fælles myter som går igen i området, ligesom han fremhæver det koniske samiske telt som genfindes i Sibirien, Canada og Nordamerika som et eksempel på, at der kan have været en sammenhængende kultur i området.

Jeg skal ikke kunne sige om der har fandtes en sådan sammenhængende civilisation, men i denne artikel har jeg påvist et kultisk fænomen – qilaneq som dukker op på forskellige tider og steder i Arktis. Er der en sammenhæng, eller er det helt tilfældigt? Se det må I selv fantasere videre på!

Bøger til Natbordet:

Anna M. Kerttila: "Antler on the sea". 2000

Claude Lévi-Strauss: "Tropisk Elegi". 1955

Dan Merkur "Becoming Half Hidden: Shamanism and Initiation Among The Inuit". 1992

Jens Rosing "Sagn og Saga fra Angmagssalik". 1984

Knud Rasmussen: "Myter og Sagn fra Grønland" (bind 3) 1925

Waldemar Bogoras: "The Chukchee". 1904-7.

William Thalbitzer: "The Ammassalik Eskimo" 2. 1923.

KNUD RASMUSSEN SELSKABET

Bestyrelse:

FORMAND

CLAUS ØRESKOV

39461114 • INFO@INFONOR.DK

NÆSTFORMAND

BIRTE HAAGEN

45852035 • TINOK.BIRTE@EMAIL.DK

KASSERER

NANCY PEDERSEN

40307409 • NANCYPEDERSEN@LIVE.DK

SEKRETÆR

LISE STAMPE RASMUSSEN

49135067 • LISE.STAMPE@GMAIL.COM

BESTYRELSESMEDLEM

HANS CHR. HEICKENDORF

24816856 • HEICKENDORF@WEBSPEED.DK

SUPPLEANT

ANJA HYNNE NIELSEN

29321971 • anja@hynne.name

SUPPLEANT

KNUD MICHELSEN

39627781 • knud@michelsen.mail.dk

Redaktionen af »Slædesporet«
– udgøres af bestyrelsen med
Claus Øreskov
som ansvarshavende redaktør.

Alle henvendelser vedr. udgivelsen
bedes rettet til redaktøren

INFO@INFONOR.DK

ISSN 1603-9246

KONTIGENT

ENKELTPERSONER....150,-

SAMBOENDE.....250,-

BANKKONTO

7670 2843782

WWW.KRH.DK

Kilaasi's Polar Fortællinger

I tjuktisk trosforestillinger er Keretkun sødyrenes skytsånd. Han bor sammen med sin kone på havbunden eller ude på åbent hav i et stort flydende hus. De er større end mennesker, har pandebånd og er klædt i lange hvide dragter lavet af hvalros tarme. Keretkun råder over alle havdyrene og i særdeleshed over hvalrosserne. Man bør derfor holde sig gode venner med denne sødyrenes skytsånd, hvis man vil have fangst lykke. Når havdyrene nærmer sig land kan der pludselig høres et råb ude fra havet og alle dyrene svømmer til havs igen. Det er Keretkun der kalder. Han kan til tider være fjendtlig overfor menneskene men hjælper dem også imod de ånde ånder og kræfter. Om efteråret afholdtes der store kultiske fester med åndemaning og kultiske danse til ære for Keretkun. En del jupik/inuit dyrker ligeledes denne havånd. Udsæringen i hvalrostand af Keretkun er udført af Moses Soonagrook som er jupik fra St. Lawrence øen i Bering Strædet.

